

WYKORZYSTANIE ŚRODKÓW UNIJNYCH W ROZWOJU WSI I ROLNICTWA WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO

Jan Siekierski

Uniwersytet Rolniczy w Krakowie

Streszczenie. W pracy przeprowadzono analizę wykorzystania w woj. małopolskim finansowych środków unijnych w rozwoju wsi i rolnictwa w latach 2004–2007. Uwzględniono programy: SAPARD, dopłaty bezpośrednie do gruntów rolnych, SPO „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich” 2004–2006, Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich 2004–2006, Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004–2006.

Słowa kluczowe: województwo małopolskie, fundusze unijne, programy, działania, priorytety

WSTĘP

Rolnictwo i wieś po akcesji Polski do Unii Europejskiej korzystają ze wsparcia finansowego zarówno ze środków krajowych, jak i z funduszy strukturalnych UE. Partycypacja regionów kraju jest zróżnicowana i zależy od wielu uwarunkowań, wskazujących na wymóg ich efektywnego wykorzystania w rozwoju społeczno-przyrodniczym.

Polityka strukturalna i polityka regionalna pozostają we wzajemnych relacjach, gdyż ukierunkowane są na rozwój przestrzenny, w którym integralnie mieszczą się obszary wiejskie z naczelną funkcją produkcji rolniczej z uwzględnieniem wymogów ochrony środowiska naturalnego. Temu celowi służy wspólna polityka rolna UE, która z pogłębieniem procesu integracji podlegała historycznej ewolucji od założeń planu Mansholta, Mac Sharpe’go, Agendy 2000 do reform Fischlera przyjętych na lata 2007–2013. Reformy te dotyczą instrumentów polityki strukturalnej z położeniem nacisku na wielofunkcyjny rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich [Kompendium wiedzy o UE 2006 s. 169].

W artykule przedstawiono wykorzystanie finansowych środków UE w rozwoju wsi i rolnictwa w regionie Małopolski w latach 2004–2007 na tle kraju.

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA WSI I ROLNICTWA W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM

Województwo małopolskie położone w Polsce południowo-wschodniej zajmuje 4,9% ogólnej powierzchni kraju (12. miejsce), w 2007 r. mieszkało tam 3279 tys. osób, w tym blisko 51% na wsi. W ujęciu terytorialno-administracyjnym region podzielony jest na 19 powiatów, 3 miasta na prawach powiatu (Kraków, Tarnów, Nowy Sącz) oraz 182 gminy, w tym 126 gmin wiejskich. Ludność w wieku produkcyjnym na wsi stanowi 61,3% jej ogółu (z przewagą liczby mężczyzn) i 11% udziału w kraju. Z ogółu 112,6 tys. zarejestrowanych bezrobotnych na 31 XII 2007 r. blisko 55% przypada na mieszkańców wsi, w tym najwięcej w wieku poniżej 25 lat z przeważającym udziałem kobiet. PKB na 1 mieszkańca wyniósł 16 936 zł w 2000 r. i 21 332 zł w 2006 r. W ogólnej liczbie 293 845 podmiotów gospodarczych według rejestru REGON i według PKD na sektor prywatny w 2007 r. przypadało 97%, a w rolnictwie, łowiectwie i leśnictwie 2,1%.

W rolnictwie regionu małopolskiego w 2000 r. pracowało około 476 tys. osób. Stan ten uległ zmniejszeniu do 181,8 tys. osób w 2007 r., tj. 25,4 osób na 100 ha UR wobec 12,9 w kraju [Rocznik... 2008, s. 232].

W woj. małopolskim ponad połowa powierzchni jest objęta ochroną prawną (2. miejsce w kraju). W ogólnej powierzchni ponad 1,5 mln ha 45% przypada na użytki rolne i blisko 29% na tereny zalesione. Grunty orne stanowią blisko 66% areálu UR, a łąki i pastwiska 32%. Na odłogi i ugory przypadało 2,3% UR w 2007 r. wobec 6,7% w 2000 r. [Rocznik... 2008, s. 213].

Województwo małopolskie cechuje znaczne rozdrobnienie gospodarstw rolnych. Spośród blisko 322 tys. gospodarstw indywidualnych najwięcej (52,3%) przypadało na grupę arealową 1–5 ha, a na grupę do 1 ha – 39,2%. Średni obszar UR w gospodarstwie wynosi około 3,3 ha.

W regionie małopolskim zarejestrowanych jest blisko 1,7 tys. gospodarstw ekologicznych (najwięcej w kraju) oraz 513 agroturystycznych (stan na 30 VI 2006 r.) i tylko 12 grup producentów rolnych.

W ogólnej powierzchni zasiewów w województwie na 401,3 tys. ha na zboża przypadało w 2007 r. 64%, a na ziemniaki 12%, przy średnio osiągniętych planach odpowiednio 32,7 i 177 dt z hektara.

Zwierzęta gospodarskie w przeliczeniowych sztukach dużych na 100 ha UR stanowiły 44,6 w tym bydło 37,2 (krowy 21,2), wobec średniej krajowej 35,2 (17,2) według stanu w czerwcu 2007 r. Te same dane dla trzody chlewnej wynosiły 64,2 i 7 szt. wobec 112,1 i 10,9 dla kraju.

Produkcja żyweca rzeźnego na 1 ha UR wynosiła w regionie 318,9 kg, tj. 4,4% średniej dla Polski w 2007 r. Produkcja mleka stanowiła 4% ogólnej ilości oraz 653 litry na 1 ha UR, przy przeciętnym udoju 3244 litry od 1 krowy, wobec wielkości krajowych odpowiednio 726 litrów na 1 ha UR i 4292 litry od 1 krowy.

WYKORZYSTANIE UNIJNYCH ŚRODKÓW WSPARCIA ROZWOJU WSI I ROLNICTWA W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM W LATACH 2004–2007

Finansowanie rozwoju wsi i rolnictwa w okresie przedakcesyjnym od 2002 r. realizowano na podstawie programu SAPARD, a jego zamknięcie przedłużono do końca 2006 r. Za zgodą Komisji Europejskiej przesunięto część środków z budżetu Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2004–2006 (PROW) do SAPARD. Z tego tytułu w kraju sfinansowano w całości lub częściowo 1218 projektów na kwotę 467,71 mln zł [Rocznik... 2008, s. 166].

Po akcesji Polski do Unii Europejskiej uruchomiono poprzez ARiMR jako agencję płatniczą dopłaty bezpośrednie, a także dalsze działania w ramach SPO „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego, oraz rozwój obszarów wiejskich” 2004–2006, a także wcześniej wymieniony Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2004–2006.

Wies i rolnictwo także w sposób pośredni partycypowały w środkach finansowych ze Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (ZPORR). Do realizacji zadań rozwojowych powołano różne fundusze pochodzenia krajowego i Unii Europejskiej.

SAPARD

Program ten opierał się na dwóch osiach priorytetowych:

- poprawa efektywności sektora rolno-spożywczego,
  - poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej i tworzenie miejsc pracy.
- Cele strategiczne w programie określono w sposób następujący [Siekierski 2002, s. 335]:

- poprawa ekonomicznej konkurencyjności polskiego sektora rolno-spożywczego na rynku krajowym i rynkach międzynarodowych,
- dostosowanie tego sektora do wymaganych standardów w zakresie jakości, higieny i bezpieczeństwa żywności oraz ochrony środowiska,
- stymulowanie wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich przez wspieranie rozwoju infrastruktury technicznej oraz tworzenie warunków podejmowania pozarolniczej działalności gospodarczej na wsi.

Powwyższe cele realizowane były poprzez sześć działań [Siekierski 2005, s. 262]:

Działanie 1. Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych i rybnych.

Działanie 2. Inwestycje w gospodarstwach rolnych.

Działanie 3. Rozwój i poprawa infrastruktury obszarów wiejskich.

Działanie 4. Różnicowanie działalności gospodarczej na obszarach wiejskich.

Działanie 5. Programy rolnośrodowiskowe i zalesienie (projekty pilotażowe) – nie zostało wdrożone.

Działanie 6. Szkolenie zawodowe.

Działanie 7. Pomoc techniczna.

Zawarte umowy w skali kraju (narastająco od uruchomienia programu 17 VII 2002 r.) o udzielenie pomocy finansowej w liczbie 24 457 zrealizowano w 88,4%. Wartość zawartych umów wyniosła 4801,0 mln zł (w tym 3600,9 z UE), beneficjentom wypłacono z tego 84,3%. Pomoc w projektach zrealizowanych stanowiła 99,7% dostępnego limitu środków finansowych [Rocznik... 2008, s. 167].

W woj. małopolskim na 2486 złożonych wniosków o wsparcie finansowe zawarto z beneficjentami 1910 umów na kwotę 366,56 mln zł, którą rozliczono na 31 XII 2006 r. w 1897 umowach na kwotę 352,44 mln zł, tj. odpowiednio w 93,3 i 96,1% (tab. 1).

Tabela 1. Umowy i kwoty zawarte i rozliczone w programie SAPARD w woj. małopolskim. Stan na 31 XII 2006 r.

Table 1. Contracts concluded and amounts allocated and spent within SAPARD Programme in the Małopolska region

Wyszczególnienie	Umowy zawarte				Umowy rozliczone				udział Małopolski w kraju %		
	liczba	%	kwota w mln zł	%	liczba	%	kwota ^{a)} w mln zł	kwota ^{b)} w mln zł			
Ogółem	1910	100,0	366,56	100,0	1897	100,0	352,44	100,0	327,54	100,0	8,2
w tym:											
Działanie 1	93	4,9	80,44	21,9	88	4,6	75,56	21,4	75,56	18,3	5,3
Działanie 2	852	44,6	36,20	9,9	828	43,5	34,75	9,8	34,75	10,3	6,0
Działanie 3	428	22,4	200,29	54,5	468	24,6	199,53	56,5	199,53	60,2	10,0
Działanie 4	537	28,1	49,63	13,6	513	27,3	42,60	12,3	42,60	11,3	11,3

a) ARiMR, b) Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Źródło: ARiMR i obliczenia własne oraz Rocznik Statystyczny Rolnictwa i Obszarów Wiejskich GUS, Warszawa 2008.

W strukturze umów zawartych i rozliczonych najczęściej (około 45%) przypadało na Działanie 2. Inwestycje w gospodarstwach rolnych. Największa wartość kwotowa zarówno w umowach zawartych, jak i rozliczanych odnosiła się do Działania 3. Rozwój i poprawa infrastruktury obszarów wiejskich.

Tabela 1 wskazuje na różne wartości rozliczonych umów w świetle danych ARiMR i Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, zamieszczone w Roczniku Statystycznym Rolnictwa i Obszarów Wiejskich.

Dopłaty bezpośrednie

Oparte zostały na uproszczonym systemie płatności do gruntów rolnych. System ten polega na udzieleniu wsparcia finansowego proporcjonalnie do powierzchni upraw, niezależnie od prowadzonej działalności rolniczej. W latach 2004–2006 na dopłaty bezpośrednie składały się:

- jednolita płatność obszarowa (JPO), finansowana w całości z budżetu UE, według stawek w zł/ha,
- uzupełniająca płatność obszarowa (UPO) do powierzchni wybranych roślin z budżetu wspólnotowego i krajowego oraz do upraw chmielu i innych roślin (z budżetu krajowego) w zł/ha.

Wnioski o przyznanie płatności do gruntów rolnych składano w przyjętych terminach w kampaniach dla kolejnych lat 2004–2007. Warunkiem ubiegania się o dopłaty jest posiadanie działek co najmniej 1-hektarowych oraz uzyskanie numeru identyfikacyjnego

nananego przez ARiMR na podstawie wniosku o wpis do ewidencji producentów rolnych. Na koniec 2006 r. w woj. małopolskim w ewidencji figurowało 190 067 jednostek.

Tabela 2 ilustruje liczbę zgłoszonych wniosków w zakresie jednolitych i uzupełniających płatności obszarowych wraz z deklarowaną powierzchnią w latach 2004–2007. Z kolei tabela 3 przedstawia zestawienie kwot zrealizowanych płatności w tym samym czasie.

Tabela 2. Liczba wniosków i deklarowana powierzchnia płatności bezpośrednich do gruntów rolnych w woj. małopolskim na tle Polski w latach 2004–2007. Stan na 31 XII

Table 2. Number of applications and declared area of direct arable area payments in Małopolska region against the background of Poland in 2004–2007. As of 31 December

Wyszczególnienie	Ogółem		JPO ^{a)}		UPO ^{b)}	
	liczba złożonych wniosków (JPO + UPO)	powierzchnia deklarowana w ha (JPO + UPO)	liczba złożonych wniosków	powierzchnia w ha	liczba złożonych wniosków	powierzchnia w ha
Kampania 2004						
Woj. małopolskie	262 148	907 006	131 907	489 394	130 241	417 612
udział w kraju (%)	9,5	3,5	9,4	3,6	9,5	3,5
Kampania 2005						
Woj. małopolskie	284 108	986 491	142 869	529 305	141 239	457 185
udział w kraju (%)	9,7	3,5	9,6	3,7	9,7	3,6
Kampania 2006						
Woj. małopolskie	278 701	973 733	140 344	524 165	138 357	449 568
udział w kraju (%)	9,5	3,6	9,4	3,7	9,7	3,5
Kampania 2007						
Woj. małopolskie	251 376	772 856	137 964	522 632	113 412	250 224
udział w kraju (%)	9,2	3,3	9,5	3,6	8,8	2,7

^{a)} nie uwzględniono wniosków umorzonych, ^{b)} nie uwzględniono wniosków wycofanych

Źródło: Rocznik Statystyczny Rolnictwa i Obszarów Wiejskich GUS, Warszawa 2008, s. 178–181 i obliczenia własne.

Tabela 3. Kwota zrealizowanych płatności w ramach płatności bezpośrednich do gruntów ornych w woj. małopolskim w latach 2004–2007

Table 3. Amount of realized payments within the framework of direct arable area payments in Małopolska region in 2004–2007

Wyszczególnienie	Ogółem		w tym:			
	tys. zł	udział w kraju (%)	JPO		UPO	
			tys. zł	udział w kraju (%)	tys. zł	udział w kraju (%)
Kampania 2004	222 522	3,5	101 822	3,6	120 700	3,5
Kampania 2005	242 815	3,6	116 547	3,7	126 268	3,6
Kampania 2006	285 799	3,6	141 946	3,7	143 853	3,4
Kampania 2007	98 015	5,0	66 515	5,5	31 500	4,2

Źródło: Rocznik Statystyczny Rolnictwa i Obszarów Wiejskich, GUS, Warszawa 2008, s. 176–177 i obliczenia własne.

SPO „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich” 2004–2006

Program ten obejmował łącznie 15 działań zgrupowanych w trzech osiach priorytetowych:

Priorytet I. Wspieranie zmian i dostosowań w sektorze rolno-żywnościowym. Jego celem była poprawa dochodowości i konkurencyjności sektora, zapewnienia bezpieczeństwa i jakości produkcji, wspieranie wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich oraz dostosowanie do standardów UE.

Priorytet II. Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich przez różnicowanie działalności gospodarczej, zachowanie walorów środowiskowych i kulturowych, poprawę warunków życia przez rozwój infrastruktury i usług. Cel to tworzenie nowych miejsc pracy i dochodów ludności, ograniczenie bezrobocia na wsi oraz poprawa zagospodarowania przestrzennego wsi.

Priorytet III. Pomoc techniczna. Objął działania wspierające system zarządzania, rozwój instytucjonalny, promocję i informację. Program stanowił jeden z elementów realizacji NPR na łączną sumę około 1784,15 mln euro, w tym 1192 mln euro ze środków wspólnotowych Funduszu Orientacji i Gwarancji w Rolnictwie, Sekcja Orientacji.

Działanie 1.1. Inwestycje w gospodarstwach rolnych. Było kontynuacją Działania 2. w programie SAPARD. Nabór wniosków realizowano w latach 2004–2006 i dodatkowo 16 IV 2007 r. W woj. małopolskim złożono łącznie 1961 wniosków, tj. 4,6% złożonych w kraju. Kwota przyznanej pomocy według podpisanych umów wyniosła 88 mln zł, tj. 3,9% udziału w kraju.

Działanie 1.2. Ułatwienie startu młodym rolnikom. Podpisywanie umów realizowano w latach 2004–2006. W Małopolsce podpisano łącznie 531 umów o wartości przyznanej pomocy 26,6 mln zł, co stanowiło kwotę mniejszą od średniej krajowej o 17,6 mln zł.

Działanie 1.5. Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych jako kontynuacja programu SAPARD, z realizacją w latach 2004–2007. W Małopolsce od uruchomienia według stanu na 30 VI 2007 r. złożono 93 wnioski (5,7%), zawarto 73 umowy (6,7%), kwota wnioskowana wyniosła 165,38 mln zł (5,7%), a przyznana 113,42 mln zł, tj. 6,2% udziału w kraju.

Działanie 2.4. Różnicowanie działalności rolniczej. Małopolska pod względem liczby złożonych wniosków znalazła się na drugim miejscu po woj. mazowieckim, zawarto 475 umów na kwotę 52,67 mln zł (10,0%), przy czym przyznano 34,26 mln zł (11,1% udziału w kraju na 30 VI 2007 r.).

Działanie 2.6. Rozwój i ulepszenia infrastruktury technicznej związanej z rolnictwem. Stan realizacji od uruchomienia w 2004 r. do 30 VI 2007 r. przedstawiał się następująco: wnioski złożone – 232 (4,7%), zawarte umowy – 172 (4,8%), kwota wnioskowanej pomocy – 936 mln zł (3,6%), kwota przyznanej pomocy – 6,02 mln zł (3,4%). Stosunek liczby podpisanych umów do liczby złożonych wniosków był o 2,4% większy od średniej dla kraju i wyniósł 74,1%. Kwota wypłacona stanowiła 64,3% kwoty zadeklarowanej we wnioskach. Odsetek ten dla kraju na dzień 31 VII 2007 r. był większy i wynosił 66,5%.

Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) 2004–2006

PROW 2004–2006 współuczestniczył w realizacji celów NPR, został opracowany przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi i zatwierdzony przez Komisję Europejską 6 IX 2004 r. Przyjęto dwa cele strategiczne:

1. Poprawa konkurencyjności, gospodarki rolno-żywnościowej.
2. Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich.

Działanie 1 grupy. Renty strukturalne, wspieranie działalności rolniczej na ONW (obszarach o niekorzystnych warunkach), wspieranie przedsięwzięć rolnośrodowiskowych, poprawa dobrostanu zwierząt gospodarskich, zalesianie gruntów.

Działania 2 grupy. Wspieranie gospodarstw niskotowarowych oraz grup producentów rolnych, dostosowania gospodarstw rolnych do standardów UE, pomoc techniczna, a ponadto: uzupełnienie płatności bezpośrednich, zasilanie projektu SAPARD według Rozporządzenia KE Nr 1268/1999. Na podstawie danych ARiMR na realizację planu (plan spójny z wcześniej przedstawionym SPO) przewidziano ogółem 3592,4 mln euro, w tym wkład UE 2866,4 mln euro.

W woj. małopolskim złożono 2561 wniosków o **renty strukturalne** (a) na kwotę 3642,7 tys. zł (wycofano 248 wniosków). Do końca 2006 r. przekazano 2313 gospodarstw o łącznej powierzchni 10 721 ha UR (63%) na łączną kwotę rent 3291,9 tys. zł. Największy obszar (6715 ha) przejęli następcy, a pozostały przeznaczono na powiększenie gospodarstw.

Wspieranie gospodarstw niskotowarowych (b): w regionie złożono łącznie 15 730 wniosków, a pozytywnie rozpatrzono 5019 na łączną kwotę 48 458,7 tys. zł na koniec 2006 r.

Wspieranie działalności rolniczej na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW) (c). Otrzymanie wsparcia zobowiązuje wnioskodawcę do przestrzegania zasad dobrej praktyki rolniczej oraz prowadzenia przez 5 lat czynnej działalności, za którą otrzymał pierwszą płatność. Z tego tytułu do końca 2006 r. w Małopolsce wypłacono łącznie 204 737,0 tys. zł, tj. blisko 4% udziału w kraju (tab. 4).

Tabela 4. Liczba wniosków, deklarowana powierzchnia i zrealizowana kwota dopłat do ONW w woj. małopolskim w latach 2004–2007^{a)}

Table 4. Number of applications, declared area and amount of LFA payments realized in Małopolska region in 2004–2007

Wyszczególnienie	Liczba złożonych wniosków	Udział w kraju (%)	Powierzchnia deklarowana w ha	Udział w kraju (%)	Kwota zrealizowanych dopłat w tys. zł	Udział w kraju (%)
Kampania 2004	48 831	7,7	167 712	2,5	45 834	4,0
Kampania 2005	55 869	7,9	190 936	2,7	51 948	4,1
Kampania 2006	55 813	7,8	192 064	2,7	52 310	4,0
Kampania 2007	56 549	7,5	196 467	2,6	54 645	3,9
R a z e m	217 062	7,8	x	2,6	204 737	4,0

^{a)} bez wniosków wycofanych

Źródło: Rocznik Statystyczny Rolnictwa i Obszarów Wiejskich, GUS, Warszawa 2008, s. 178–181 i obliczenia własne.

Udział wniosków złożonych w Małopolsce wynosił 7,8% względem kraju, a deklarowany obszar ulegał z każdym kolejnym rokiem zwiększeniu, przy czym wyróżniono cztery typy ONW: obszary górskie, nizinne I i II, obszary ze specyficznymi utrudnieniami.

Wspieranie przedsięwzięć rolno-środowiskowych i poprawa dobrostanu zwierząt (d). Przyjmowanie wniosków w Małopolsce realizowano w latach 2004–2005. W I turze złożono ich 1575 na realizację 1785 przedsięwzięć, w tym najwięcej (1177) na rolnictwo ekologiczne. W II turze złożono 782 wnioski na realizację 868 przedsięwzięć, w tym ponad połowę na ochronę gleb i wód. Do końca 2006 r. w ramach omawianego działania wypłacono 11 906,6 tys. zł, w tym 73,7% na rolnictwo ekologiczne.

Zalesienie gruntów rolnych (e). W latach 2004–2008 w Małopolsce złożono 347 wniosków na łączny areał 536 ha. Wykonano zalesienie na 472 ha, tj. 1,1% powierzchni zalesionej w kraju. Kwoty zrealizowanych płatności były następujące (w tys. zł.): kampania 2004 – 545,60, kampania 2005 – 1164,20, kampania 2006 – 153,60. Łączna kwota wyniosła 1863,40 tys. zł, tj. około 1% udziału w zalesianiu krajowym w latach 2004–2006 (wykonanie dopuszczono także na wniosku 2007 r.).

Dostosowanie gospodarstw rolnych do standardów UE (f). W okresie naboru I II – 15 III 2005 r. złożono 993 wnioski, a przyznano pomoc w 905 decyzjach. Wypłacono na koniec 2006 r. 21 742,2 tys. zł, tj. 1,1% płatności zrealizowanych ogółem w tym zakresie w kraju.

Wspieranie grup producentów rolnych (g). W okresie 2004–2006 wpisano do rejestrów w Polsce 104 grupy, w tym 3 w woj. małopolskim. Do końca czerwca 2007 r. złożono więc 3 wnioski o wsparcie, wypłacając 626 394 zł.

ZINTEGROWANY PROGRAM OPERACYJNY ROZWOJU REGIONALNEGO 2004–2006 (ZPORA)

Program ten był współfinansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) oraz Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS). Na realizację przeznaczono 4230,1 mln euro. W przyjętym celu strategicznym „tworzenie warunków wzrostu konkurencyjnego regionów...” określono następujące priorytety:

Priorytet 1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów.

Priorytet 2. Wzmocnienie rozwoju zasobów ludzkich w regionach.

Priorytet 3. Rozwój lokalny.

Priorytet 4. Pomoc techniczna.

W każdym z nich rozpisano określone działania z różnymi formami wsparcia.

Do końca 2007 r. z tytułu Działania 2.3. Reorientacja zawodowa osób odchodzących z rolnictwa wypłacono beneficjentom w Małopolsce 4076,13 mln zł. Działanie 3.1. Obszary wiejskie – alokacja środków wyniosła 114,76 mln zł, w 3 naborach zgłoszono 310 wniosków na oczekiwaną kwotę dofinansowania 561,51 mln zł.

Ostatecznie przyjęto do realizacji 46 projektów na kwotę 69,86 mln zł. Najwięcej (43%) dotyczyło budowy, rozbudowy i remontów oczyszczalni ścieków i kanalizacji. Kolejne 34,5% projektów dotyczyło modernizacji, budowy i przebudowy dróg gminnych i powiatowych, np. w gminie Charsznica na kwotę dofinansowania 4,42 mln zł. Drogi lokalne gminne stanowiły 13 218 km, a powiatowe 6425 km według stanu na 31 XII 2006 r. Długość czynnej sieci wodociągowej – według GUS – w woj. małopolskim wynosi 15 967 km, a sieci kanalizacyjnej 7739 km [www.stat.gov.pl].

ZAKOŃCZENIE

W aktywizacji rozwoju gospodarczego i społecznego obszarów wiejskich i rolnictwa w Małopolsce w okresie stowarzyszeniowym oraz po wejściu Polski do Unii Europejskiej ważną rolę odegrała pomoc finansowa z funduszy unijnych. Pomoc ta, przeznaczona na konkretne cele i zadania, przynosi stopniowo określone efekty zarówno w przemianach strukturalnych, jak i w warunkach życia ludności. Do beneficjentów regionu trafiło przeszło 1012,7 mln zł, najwięcej w zakresie SPO, Restrukturyzacja, PROW w obrębie płatności ONW (ponad 160 tys. złożonych wniosków), wsparcie gospodarstw niskotowarowych, oraz przedsięwzięć rolnośrodowiskowych i poprawy dobrostanu zwierząt gospodarskich. Najmniej korzystnie sytuacja przedstawia się w odniesieniu do finansowego wsparcia grup producentów rolnych oraz poprawy przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych (93 złożone wnioski).

Największy odsetek płatności zrealizowanych w woj. małopolskim w stosunku do całego kraju stanowiły kwoty przeznaczone na różnicowanie działalności rolniczej (11,1%) oraz dla gospodarstw niskotowarowych (9%). Najmniejsze były udziały płatności na lesienie (około 1%) i dostosowania gospodarstw do standardów UE (1,1%).

Szczególnie liczącą się pozycją wsparcia finansowego w regionie są dopłaty bezpośrednie (w 2006 r. 138 tys. wniosków do jednolitych płatności obszarowych, tj. 9,5% w skali kraju).

PIŚMIENNICTWO

- Rocznik Statystyczny Rolnictwa i Obszarów Wiejskich 2008. GUS, Warszawa.
Kompendium wiedzy o Unii Europejskiej 2006. Wyd. Naukowe PWN, Warszawa.
Siekierski J., 2002. Rolnictwo i wieś polska wobec współczesnych wyzwań rozwojowych i integracyjnych. Wyd. Naukowe MWSE w Tarnowie.
Siekierski J., 2005. Stan realizacji programu SAPARD w woj. małopolskim. [w:] Zmiany w agrobiznesie po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej. Wyd. AE we Wrocławiu, Prace Naukowe Nr 1070, T. 2, Wrocław.

UTILIZATION OF EU FUNDS IN AGRICULTURE AND RURAL DEVELOPMENT IN THE MAŁOPOLSKA REGION

Abstract. The paper analyses utilization of EU financial means allocated to agriculture and rural development in the Małopolska region for the period 2004–2007. The following programmes were discussed: SAPARD, direct payments for arable areas, SPO “Restructuring and Modernization of Food Sector and Rural Development” 2004–2006, Rural Development Plan 2004–2006 and Integrated Rural Development Programme.

Key words: Małopolska region, EU funds, operational programmes, priorities

Zaakceptowano do druku – Accepted for print 05.05.2009